

הדרוזים בישראל

העדה הדרוזית מונה כ- 1.2 מליון נפשות בעולם, והם חיים בעיקר בסוריה, לבנון וישראל.

מרכזי היישובים הדרוזים בישראל נמצאים באזור הכרמל, הגליל וברמת הגולן. מספר התושבים הדרוזים בישראל בשנת 2018 היה 143 אלף נפש. בשנת 1956 ישראל הכירה בדרוזים כעדה דתית רשמית ומאותה שנה הם משרתים בצה"ל שירות חובה.

תולדות העדה הדרוזית

העדה נוסדה לפני כאלף שנים, בתקופתו של הח'ליף אל - חאכם באמר- אללה, ששלט במצרים בשנים 996-1021. הח'ליף ייסד דת חדשה והכריז על עצמו שהוא אלוהים עלי אדמות. כיוון שראו בו בוגד בעקרונות האיסלאם הוא נאלץ להימלט ממצרים ללבנון, והחל להפיץ את עקרונות דתו החדשה באזור.

עיקרי האמונה והמסורת בעדה הדרוזית

עקרון הדת הדרוזית הוא רעיון ייחוד של האלוהים. עיקריה של הדת הדרוזית חסויים: סודותיה ידועים רק לייחיד סגולה מתוך העדה המכונים "עוקאל".

ה"עוקאל" - להם מותר לקרוא בספרי הדת ולפרש אותם והם נדרשים לכללי התנהגות קפדניים. הם מתלבשים בבגדים מיוחדים: גלימות ארוכות, כחולות או שחורות, וכיסוי ראש לבן. כדי להתקבל ל"עוקאל" צריך לשמור על מוסר גבוה ואורח חיים צנוע.

יתר בני העדה נקראים "ג'והאל" (חסרי ידע בדת). עליהם חלים כללי התנהגות פחות חמורים, ואסור להם לקרוא בכתבי הקודש. למרות זאת יש להם מושג לגבי סודות הדת משיחות עם הורים, קרובים ומחינוך דתי לא פורמאלי.

אפשר להצביע על מספר עקרונות מרכזיים בדת הדרוזית:

1. חובת האמונה באל יחיד.
2. החובה לדבוק באמת ולדבר אמת.
3. החובה לעזור לכל דרוזי הנמצא בסכנה.
4. חוק מרכזי של הדרוזים מרשה להם להסתיר את דתם ולהתחזות לבני דת אחרת, בתנאי שבתוך תוכם ישמרו על אמונתם האמיתית.
5. הדרוזים מאמינים שכאשר אדם נפטר, נשמתו נכנסת מיד לגופו של ילד הנולד בדיוק באותו הרגע. אמונה זאת מתבטאת ביחס לקבורת המת ומנהגי האבלות של העדה. האמונה בגלגול נשמת המת מאפשרת השלמה מהירה יותר עם המוות.

ילדים דרוזים מחליטים בגיל 15 אם להיות דתיים או חילוניים (ג'והאל), ולפני כן הם יכולים להתגרש מהחיים הדתיים. תמיד אפשר "לחזור בתשובה" או להפוך לחילוני, אך לדתי שהופך לחילוני אסור לגלות את עיקרי הדת. בשנים הראשונות קיבלה הדת הדרוזית מצטרפים חדשים, ולאחר מכן, עקב רדיפות מצד המוסלמים, ננעלו שערי הדת ומאז הדרוזים אינם מקבלים מאמינים חדשים ורואים בחומרה נישואי תערובת. אדם המתחתן עם לא דרוזי או מביא ילדים עם לא דרוזי, נחשב כלא דרוזי וכן ילדיו לא יהיו דרוזים, ולרוב לא מתקבל במשפחתו או בחברה. אך אם הוא מתגרש, הוא יכול לחזור לעדתו.

ההיסטוריה של החברה הדרוזית בארץ ישראל

רק חלק קטן מהעדה הדרוזית מרוכז בישראל וקשה לקבוע מתי התחילה ההתיישבות הדרוזית בארץ ישראל.

הדרוזים בישראל חיו בכפרים בגליל ובכרמל. הדרוזים שבאו במטרה לזכות בביטחון ובקיום נפרד, הקימו בכרמל עשרות כפרים, מהם נותרן היום רק שניים גדולים: דלית אל כרמל ועוספיה. יש עוד כמה ישובים דרוזים קטנים יותר בצפון ישראל.

counts מונה
ethnic group **עדה**
officially רשמית

history תולדות
to found, to establish **ליסד**, **נוסדה**
to declare הכריז, להכריז
traitor בוגד
was forced to נאלץ
to flee להמלט
to distribute להפיץ

principle **עקרון**, **עקרונית**
singularity ייחוד
covert, confidential חסוי, חסויים
special, singled out ייחיד סגולה
called מכונה, מכונים
required נדרשים
strict קפדניים
robes גלימות
morals מוסר
modest צנוע
apply חלים
concept, idea מושג

obligation חובה
to adhere to לדבוק
to allow מרשה, להרשות
to impersonate להתחזות
reincarnation גלגול נשמות
expresses itself מתבטאת
mourning אבלות
coming to terms השלמה

to get an impression of להתרשם
to join, joiners **מצטרפים**, **להצטרף**
persecution רדיפות
to be locked ננעלו, להנעל
severely בחומרה
to be divorced מתגרש, להתגרש

נותרו – נשארו

שופט judge

היגרו, להגר to immigrate
כבוש occupation, conquest
יחס attitude

דחו, לדחות to reject
העדיפו, להעדיף to prefer
לנקוט עמדה to take a stand
סכסוך conflict

השתלבה, להשתלב to be integrated
סיפח, לספח to annex
מחאה protest
חריפה strong
הכריזו, להכריז to declare
קבע permanent
ניצל, לנצל to take advantage of
הטלת חרם banning
מוגבל limited
הנהגה leadership
מתערבת, להתערב to get involved
סוגייה issue

חדירה penetration
תעשייה industry
מגזר sector
הוחלט – was decided
פרצת דרך breakthrough
הקנייה instilling
השכלה education

מטרה goal

ניכרת evident
השפעה influence
מקפיד, להקפיד to be strict about
ינהגו – יתנהגו

מסגרת framework

אבן יסוד cornerstone

מזומצמת - nuclear

הדוקים tight

מבנה structure

חמולה clan (from Arabic)

טהורה pure

שייכת belongs

מעמד class, status

מיועד intended

מעניקים, להעניק – לתת

לקפח to discriminate against

ירשה inheritance

פסק דין verdict

גט divorce

צנעה modesty

ב-1909 קיבלו הדרוזים הכרה רשמית למחצה והשייח' מוחמד טריף מונה כשופט לעדה הדרוזית בארץ.

בתקופת השלטון העות'מאני היגרו דרוזים רבים מהגליל אל הר הלבנון, מפני ששם לא היו לריכים להתגייס וכיוון שבאזור זה היו בטוחים ובעלי קיום עצמאי.

בשנת 1917, עם הכיבוש הבריטי ותחילת המנדט, השתנה יחס השלטון אל הדרוזים והם קיבלו זכויות כמו כל עדה אחרת.

בשנת 1929 דחו הדרוזים את קריאתו של חאג' אמין אל חוסייני, שהיה המופתי הירושלמי, להצטרף אל המחנה הערבי הלאומי. הם העדיפו לנקוט עמדה ניטראלית בסכסוך הערבי-יהודי.

הדרוזים ברמת הגולן

ביוני 1967 כבשה ישראל חלק גדול מרמת הגולן ובכלל זה את הכפרים הדרוזיים ברמה, שבהם חיים היום כ-20,000 נפש. הכפרים הם: מג'דל שמס, מסעדה, בוקעתא ועין קנייא. היחסים בין השלטון הישראלי לבין הדרוזים ברמת הגולן נוחים בדרך כלל, בין היתר הודות לכך שבישראל כבר התקיימה ב-1967 קהילה דרוזית גדולה שהשתלבה בחיי המדינה. בשנת 1981 התקבל חוק הגולן שסיפח את הגולן למדינת ישראל. הדרוזים ברמת הגולן קיבלו את החוק במחאה קשה והכריזו על שביתה כללית. כיום, רוב הדרוזים ברמת הגולן הם כתושבי קבע בישראל, אבל לא אזרחים. הם יכולים לקבל אזרחות ישראלית, אבל רק מעטים מהם, כמה מאות, ניצלו את האפשרות. מי שמחליט להתאזרח בישראל מסתכן בהטלת חרם מצד בני הקהילה שלו. ישראל אינה מכירה בדרוזים ברמת הגולן כאזרחים סורים, ורובם מוגדרים כמי שאזרחותם "אינה ברורה". בינם לבין סוריה מתקיים קשר מוגבל, בעיקר באמצעות שליחת צעירים ללימודים באוניברסיטאות בסוריה. הנהגת הדרוזים שמחוץ לרמת הגולן אינה מתערבת בדרך כלל בסוגיית אזרחותם של הדרוזים ברמת הגולן.

החברה הדרוזית

החברה הדרוזית היא חברה כפרית באופייה. מאז ומתמיד הדרוזים גרו בכפרים והתפרנסו מחקלאות. עם הכרזתה של הדת הדרוזית כדת עצמאית התחילו דרוזים רבים לעבוד מחוץ לכפר ורבים מהם משרתים במשטרה, בצה"ל ובמשמר הגבול. בשנים האחרונות יש גם תעשייה במגזר הדרוזי.

בשנת 1995 הוחלט על שיפור מצב החינוך בעדה הדרוזית וכך החלה הקניית השכלה גבוהה לדרוזים בכפרים.

בין הצעירים בכפרים יש פעילות חברתית חינוכית רבה שמטרתה לשמור מצד אחד על זהותם הדרוזית ומצד שני להמשיך ולהשתלב בחברה הישראלית כאזרחים שווים זכויות.

בתחומים אחרים עדיין אפשר לראות את ההשפעה המסורתית בחברה הדרוזית. המנהיג של הכפר הוא איש דתי ומקפיד שאנשי הכפר ינהגו על פי עקרונות המוסר של הדת, אך לצידו עומדים מנהיגים חילוניים שפועלים למען החברה הדרוזית במסגרת השלטונות החילוניים.

למשפחה יש חלק חשוב בחיי של בן העדה הדרוזית והיא מהווה אבן יסוד. המשפחה המצומצמת (בעל, אישה והילדים הלא נשואים) קשורה בקשרים הדוקים אל המשפחה המורחבת, והכפר הדרוזי בנוי במבנה של חמולות.

האישה הדרוזית מקבלת יחס מיוחד בחברה הדרוזית, היא נחשבת לטהורה ושייכת מלכתחילה למעמד ה"עוקאל". הדרוזים מקפידים לקבל את הסכמת האישה להתחתן עם הגבר המיועד ומעניקים לה במסגרת המשפחה מעמד השווה למעמד הגבר. על הבעל להבטיח לאשתו מגורים ולהקפיד שלא לקפח אותה בירושה. דרוזי אינו יכול לגרש את אשתו ללא פסק דין של בית הדין הדרוזי, ואישה ניתנת אותה הזכות לדרוש גט מבעלה באופן שווה לגבר. היחס בעדה הדרוזית לצנעתה של הבת והאישה קפדני מאוד.